

ДЕРИВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СФЕРІ ЕНТОМОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ УКРАЇНСЬКИХ ГОВІРОК КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 1 (51)

УДК 811.161.2'282.2

DOI: 10.24144/2663-6840/2024.1(51).139–143

Філак І. Дериваційні процеси у сфері ентомологічної лексики українських говірок Карпатського регіону; кількість бібліографічних джерел – 8; мова українська.

Анотація. Ентомологічна лексика є дуже цікавою групою слів як для дослідження способів називання об'єктів живої природи, так і в плані вивчення дериваційної природи назв комах. У цій відносно обмеженій периферійній групі слів встановлюється ряд дериваційних особливостей, які стосуються способів творення одиниць, словотвірної валентності, словотвірних ресурсів, словотвірної семантики. У межах лексико-семантичної групи можливо вивчати словотвірні процеси також із використанням методики лінгвістичної географії.

Український діалектний словотвір має тривалу історію вивчення, зокрема його досліджували Я.В. Закревська, К.М. Лук'янюк, З.С. Сікорська, О.Т. Захарків, Л.Г. Яропуд, Г.В. Шумицька, Л.В. Дика, Г.Л. Аркушин, О.В. Харківська. Праць, які б стосувалися деривації окремої лексичної групи, не було, хоча ентомологічні назви з погляду лексикології і діалектної дистрибуції вивчалися.

Ентомологічні назви здебільшого відносимо до морфологічного та семантичного способів деривації, у межах морфологічного способу переважає суфіксація, при цьому нерідко відбуваються зміни емоційно-експресивних відтінків суфіксів та перехід їх у розряд емоційно нейтральних: саме з такою дериваційною мотивацією у лексичній групі з'являється ряд формально демінутивних утворень, які зовсім не мають емоційного навантаження: *коник, бабка, світлячок, сверщок, попелиця, хрущик, іванчик, йанчик, motelik* тощо. Назви комах також можуть утворюватися внаслідок метафоричного перенесення з інших об'єктів при різному характері семантичної мотивації, найчастіше це антропоморфні, зооморфні та предметні метафори. Зооморфні метафори становлять особливість регіону.

Ключові слова: діалект, карпатські говірки, деривація, метафора, словотвірна мотивація.

Формулювання проблеми. Ентомологічна лексика, тобто назви комах, є дуже цікавою групою слів у плані як теорії називання об'єктів, так і щодо їх дериваційної природи. У цій групі слів можливо встановити низку дериватологічних узагальнень, які стосуються способів творення одиниць, словотвірної валентності, словотвірних ресурсів, словотвірної семантики саме стосовно чітко окресленої лексичної одиниці. Відносна периферійність (пасивність) лексико-семантичної групи (далі – ЛСГ) ентомологічних назв дозволяє виявити ряд особливостей як у галузі навантаженості дериваційних морфем, так і в плані їх територіального поширення. Досліджувана ЛСГ цілком інформативна для вивчення як лексичних, так і дериватологічних процесів методом лінгвістичного картографування; ареали лексичних, словотвірних карт дають ізголюси, які можуть збігатися, або ж не накладаються одні з одними.

Аналіз досліджень. Український діалектний словотвір має досить тривалу історію вивчення, зокрема його досліджували Я.В. Закревська (південно-західне наріччя та західнополіський говір), К.М. Лук'янюк (буковинські говірки), З.С. Сікорська (південно-східні), О.Т. Захарків (бойківський говір), Л.Г. Яропуд (західноподільський), Г.В. Шумицька (північнолемківські говірки), Л.В. Дика (говірки полісько-середньонадніпряньського порубіжжя), Г.Л. Аркушин (західнополіський діалект), О.В. Харківська (закарпатські говірки) та ін. Окремі цінні зауваги до дериваційних особливос-

тей говірок карпатського регіону знаходимо у роботах С.П. Бевзенка, І.І. Ковалика, В.Ф. Покальчука, Г.Ф. Шиля, В.В. Німчука, вчених Ужгородського національного університету. Однак словотвір окремих ЛСГ, зокрема назв, які належать до світу тварин, не був предметом самостійного дослідження.

Мета статті – подати опис зібраного в районі Карпат матеріалу, що може з'ясувати способи деривації лексики, яка належить до ЛСГ назв комах. На основі зібраних назв укладено карти двох типів, які стосуються переважно словотвору іменників, зрідка двочленних дериватів, які мають форму іменника з прикметниковим означенням. До першої групи відносимо карти, що представляють словотворчі опозиції, протичленами яких є афікси окремих лексем. Ідентичним у цих словотворчих опозиціях є основне лексичне значення слова, а різне, протиставне, сигналізується афіксами (назви для мурахи рудої, цвіркуна, матки бджіл). За влучним зауваженням Я. Закревської, такі карти за ступенем узагальнення є «найнижчою стадією» [Закревська 1976, с. 8]. Другу групу становлять карти, які представляють словотворчі опозиції, що стосуються часткових змін словотворчого значення окремих афіксів. Карти, які б засвідчували емоційну нейтралізацію, наприклад, первісно демінутивних та пейоративних суфіксів на рівні досліджуваної ЛСГ, не можна вважати чисто словотвірними; у них дериватологічні протиставлення найчастіше становлять другий рівень, тобто на перший план виходить лексичне протиставлення.

Співвідношення між картографованими словотвірними протиставленнями ентомологічних діалектних назв і даними національного діалектологічного атласу [АУМ, т. 2] дають підстави твердити, що основний інвентар словотворчих засобів, способів словотвору не обмежується якоюсь окремою лексико-семантичною групою, крім випадків, коли словотвірний елемент (дериватор) є лексикалізованим. Спільність основного дериваційного інвентаря, передусім суфіксальних морфем, суттєво відрізняє діалектний словотвір від інших мовних рівнів. Таким чином, ареальний аспект у дослідженні словотвірної структури ЛСГ ентомологічних назв не може дати вичерпної відповіді про регіональні особливості через лексикалізованість дериваційних елементів, які тут виступають як унікальні морфемі (уніфікси): *-дил'*, *-гил'*, *-ун*, *-ан*.

Методи та методика дослідження. Для вирішення поставлених завдань використовувалися метод лінгвістичної географії, абстрагування, узагальнення, порівняльного аналізу, етимологічного словотвірного аналізу. Для встановлення словотвірної мотивації корисним було використання методик порівняльного аналізу та інтерв'ю з носіями говірки.

Виклад основного матеріалу. З погляду утворення ентомологічні назви здебільшого відносимо до морфологічного та семантичного способів деривації, у межах морфологічного способу переважає суфіксація. Враховуючи ту обставину, що члени аналізованої ЛСГ є назвами предметів (іменниками), слід сподіватися, що основним семантичним процесом, який веде до деривації, є конденсація прикметниково-іменникових та іменниково-дієслівних сполучень. Порівняно з іншими способами іменникової деривації, у досліджуваній ЛСГ немає утворень, які постали б унаслідок транспозиції, лексикалізації. Відносно рідко виникають назви комах, утворені префіксально-суфіксальним способом. Оцінюючи семантичні перетворення, які властиві окремим суфіксальним дериватам, відзначимо, що у сфері ентомологічних назв нерідко відбуваються зміни емоційно-експресивних відтінків суфіксів та перехід їх у розряд емоційно нейтральних. Тут спостерігаються як давні, ще праслов'янські, так і інноваційні процеси, які проходять і в інших ЛСГ на синхронному зрізі.

Серед суфіксів, які активно втрачають первинну словотвірну семантику в полі ентомологічних назв, найбільш виразною є група здрібнених і пестливих, тобто демінутивних. У південно-західних діалектах ентомологічні назви утворюються переважно за допомогою тих же дериваторів, що і в літературній мові. Особливістю досліджуваного пласту лексики є порівняно вища частота вживання дериваційних засобів зі значенням зменшеності при твірних основах іменникового типу. Причиною такої високої частотності зменшено-пестливих суфіксів є екстралінгвальний фактор: об'єкт називання є предметом невеличкого розміру, часто індиферентним для мовця, або таким, що викликає певні симпатії. Не слід ігнорувати також ту обставину,

що форми з демінутивними суфіксами можуть вживатися також потужним засобом створення іронії, сарказму, метафоричних антонімів. Маємо на увазі такі деривати, як *сучечка* 'вовчок-капустянка', *медведик* 'т.с.' тощо. Отже, саме з такою дериваційною мотивацією у досліджуваній ЛСГ з'являється ряд формально демінутивних утворень, які зовсім не мають емоційного навантаження: *коник*, *бабка*, *світлячок*, *сверчок*, *попелиця*, *хрущик*, *іванчик*, *йанчик*, *мотелик* тощо. Для окремих назв властива відсутність базових недемінутивних форм і закріплення формальних демінутивів як єдиної чинної словотвірної моделі. Для таких назв вважаємо за доцільне виділити унікальні кореневі морфемі на синхронному дериваційному зрізі. До цієї групи відносимо *метелик*, *лилик*, *сонечко*, *бедрик*, *бедрунка*, *бедрулька*, *папарунка*.

Семантичний спосіб словотвору у ЛСГ ентомологічних назв у говірках Карпатського регіону використовується порівняно рідше, ніж в інших лексичних групах. Виділяємо досить обмежене коло базових слів, які зазнають семантичних перетворень, серед них антропоніми та назви тварин. Мотивація називання комах *Петрик*, *Марушка*, *Лонка*, *Котиця*, блр. *Петра-Паўла* непрозора; якщо для рослин це може бути час цвітіння, збору, то, можливо, тут наявний регіональний міф, персонаж місцевого фольклору, асоціація з відомим словом – народна етимологія [Філак 2008, с. 199]. Водночас зовсім не зрозуміло, чому загальнопоширені імена *Микола*, *Олекса*, *Ганна* не використовуються у цій ролі. Подібно можуть використовуватися назви людей – апелюючи для називання комах, однак такі номени носіями говірки визнаються за метафори, жартівливі синоніми (*то ми так кажемо*). Власне кажучи, такі народні назви не можуть вважатися навіть евфемізмами, а І.Я. Франко називає подібні випадки «мудруваннями» [Франко 1979, с. 5]. Процес називання окремих видів комах здрібненими і пестливими формами відомих слів у говірках відбувається досить активно під впливом постійно чинного закону психологічних асоціацій, зміщення значень відомих слів, унаслідок чого вони, втрачаючи емоційну маркованість, переходять у розряд емоційно нейтральних. Такі деривати, як правило, не мають протиставлень твірної основа – твірної основа+демінутивний суфікс у значенні назви комах: *зозулька*, *сонечко*, *коровка*, *бабка*, *серден'ко*, як це є, наприклад, у суфіксальних утвореннях із нейтралізацією демінутивного значення: *мураха* – *мурашка*, *ворожил'а* – *ворожил'ка*, *дикий віл* – *волик*. Нерідко генетично демінутивні форми зі специфічно народнотермінологічним значенням виступають у складі словосполучення атрибутивного типу з домінантним іменником, де атрибутивний елемент вживається з нейтралізованим значенням: *божа оленка*, *дикий волик*, *божа зозул'ка*. Враховуючи різні ареали поширення демінутивних суфіксів у їх первинному значенні, виявляємо міжговіркові протиставлення ентомологічних назв із різними суфіксами: *зозул'ка*, *зозулиця*, *зозулейка*; *цвірін'ок*, *цвірчок*, *сверчок*, *сверчирик*.

Назви комах, мотивовані іменниками, отже, передають значення 'носії предметної ознаки', 'носії ознаки зменшеності', 'носії ознаки суб'єктивної оцінки'. Оскільки розрізнення за статтю у сфері ентомологічної лексики практичного значення не має, меншою мірою, ніж у ЛСГ назв тварин, утворюються відіменникові іменники зі значенням жіночої статі (*жук-жучиха, мурах-мураха*).

Назви комах, мотивовані відприкметниковими твірними основами, передають переважно значення 'носії відповідної ознаки'. В іменниках, що не належать до названої ЛСГ, такі деривати є найчастіше маніфестацією емоційної маркованості назви суб'єкта чи об'єкта завдяки своїй яскраво вираженій атрибутивності. У назвах комах емоційне забарвлення деад'єктивних похідних відступає на другий план, крім тих випадків, коли основа деривата власне сама не містить емоційно напруженого фон. Як правило, мотиваційні засади таких ентомологічних назв прозорі і пов'язуються зі зовнішнім виглядом об'єкта. Цей спосіб утворення назв комах є настільки зручним і дериваційно вмотивованим, що ним послуговуються навіть автори наукової номенклатури у випадках відсутності власної української назви номена: *бархатниця, бронзівка, дощовиця*. У говірках натомість активно вживаються для деривації одиниць ЛСГ твірні основи (як похідні, так і непохідні) якісних прикметників. У групі якісних прикметників, які делегують твірні основи для утворення назв комах, переважають слова із семантикою кольорової ознаки: *білий, зелений, червоний, синій, голубий*. Інша численна група – прикметники зі семантикою внутрішньої чи зовнішньої ознаки предмета. До відад'єктивних відносимо також основи дієприкметників, які ад'єктивізувалися, оскільки провести межу цього процесу доволі складно. До цієї групи відносимо деривати зі суфіксом *-ик* (*білик, пахущик, дрот'аник*), *-ець* (*сліпец*), *-ак* (*сліпак, світ'лак*), *-к* (а): *голуб'янка, майка, зеленка, мур'авка, -иць*(а): *денниця, попелиця, нічниця*. Щоправда, у кожній конкретній говірці можлива неєдина мотивація дериваційного процесу, скажімо, іменниково-ад'єктивна (*денниця, ден', денний*), субстантивно-дієслівна (*ишчиця: іскати, ишчий*), ад'єктивно-дієслівна (*світ'лак: світлий, світити, світло*).

Певна частина назв, що входять до ЛСГ, твориться від дієслівних дериваційних основ. Вони вказують на процесуальну ознаку, властиву об'єктові називання, і можуть бути маніфестантом згорнутого іменниково-дієслівного чи багаточленного сполучення, яка і виступає семантичною мотиваційною базою назви. Для комах не властиві в обстеженому регіоні назви, що складаються з речень чи предикативних сполучень типу *той, що в скалі сидить; Іван, що моркву рие*, хоча трапляються парафрастичні предикативні конструкції, вживані з евфемізуною метою: *муха ишо мит носить* (гуцульські, буковинські говірки); *жук шо кромплі йіст'* (ужанські говірки). Припускаємо, що описові конструкції (крім евфемістичних випадків) заступають відсутню в говірці назву комах. Так, при наявності

в обстеженому терені комахи, у говірці була відсутня спеціальна назва для квасолевого довгоносика, туруна, личинки хруща.

Мотивація віддієслівної назви комахи переважно є прозорою і зрозумілою для носія говірки, що неодноразово фіксувалося у польових записях. Такі пояснення записані, наприклад, І. Верхратським в окремих селах, наприклад: *бун'ек* – «бо бунит, йак летит» [Верхратський 1864, т. 4, с. 34]), *кліпец* – «бо кінь клепле головою» [Верхратський 1908, с. 82]). Щоправда, іноді такі пояснення інформаторів не виходять за межі народної етимології. Отже, процесуальна ознака, маніфестована віддієслівною основою, пов'язується зі слуховим враженням (*бун'ек, бумбак, хрустал', хрущак*), виконуваною дією (*рийка, мотал', скачок, світ'лак*).

Окремою підгрупою ентомологічної лексики вважаємо утворення, в оформленні яких значну роль відіграли процеси аналогії та народної етимології. Втрата етимологічних зав'язків і народна етимологія спотворюють в окремих випадках внутрішній зміст слова і примушують вдаватися до етимологічного словотвірного аналізу (*ілонка, паружка, вова* тощо).

Назви комах можуть утворюватися внаслідок метафоричного перенесення з інших об'єктів при різному характері семантичної мотивації. Перенесення назви може відбуватися різними способами: а) без зміни морфологічної структури слова, тобто лексико-семантичним способом деривації; б) поєднанням часткової метафори з афіксальними способами деривації; при цьому афікси виконують роль своєрідного маніфестанта відмінності між вихідним словом і дериватом. У сфері ЛСГ назв комах найчастіше зустрічаються антропоморфні метафори, зооморфні та предметні метафори. Окремі автори виділяють також так звану «побутову метафору» [Копоvalova 2019, с. 49].

Серед антропоморфних метафор виділяємо назви професій чи занять (*ковал', ковач, москалик*), етноніми (*шваб, жид, жидик*), експресивні характеристики (*босоркан'а, петрик, іван'ка*).

Зооморфна метафора широко виявляється у галузі ентомологічної лексики як в однослівних, так і в складених назвах. Тут виділяються назви свійських тварин (*коровка, коровиця, божа коровка, волик, коник*), назви диких тварин і птахів (*олень, олінець, медведок, медвед'ух, зозулька, пергач*), назви комах (*скліна муха, мухариця, майський жук, майовий хрущ, габ'ачий мотил'*).

Предметна метафора представлена з різною мотивацією – за зовнішнім виглядом (*огник, вогник, сліпак*), внутрішніми особливостями (*т'ма, хохлаз, чвірін'ок*), звукові асоціації (*хрущ, свердан, свірк, бумбар, гз'ача муха*), призначення (*ворожка, ворожил'а, смерт', смертка*).

До особливостей словотвору ентомологічної лексики порівняно з іншими ЛСГ можна віднести й те, що у ній не спостерігаються процеси транспозиції, як це описує Я. Закревська, а універбативи та двочленні сполучення виявляють дериваційну співвідносність унаслідок конденсації.

Висновки. Ентомологічна лексика українських говірок району Карпат становить невід’ємну частину загальнонародної української лексики; у ній виявляються основні риси і тенденції, властиві усім діалектам. Незважаючи на певну периферійність ЛСГ назв комах, ядро її становлять найбільш архаїчні пласти лексики, що виявляють стійкі ізоглоси в інших слов’янських мовах. Насамперед це стосується назв комах, що мають протиставлення лише на фонетичному рівні, будучи непохідними в синхронному зрізі: *блоха* (*блиха*), *воша* (*вош*, *виша*), *муха*, *оса* (*воса*), *комар* тощо. Особливість мовної картини регіону Карпат дає можливість стверджувати, що в назвах комах виявляється не тільки спільність коренів та інших матеріальних засобів деривації, але й спільність підходів до називання однотипних об’єктів. Зокрема, спільним для слов’янських мов є використання у функції ентомологічних назв низки зоологічних, орнітологічних термінів, антропонімів, флористичної лексики.

Деривація назв комах певною мірою відображає тенденції та процеси, властиві діалектному словотворенню взагалі. З одного боку, окремі словотвірні елементи (насамперед суфікси) виявляють різний ступінь активності в певних ареалах (наприклад, *-ула*, *-ан*, *-дил’*, *-ач*, утворюючи окремі словотвірні ізоглоси. З другого боку, діє процес словотвірної синонімії, який створює величезну кількість рівнозначних словотвірних засобів як у межах значного ареалу, так і в межах одної окремої говірки: *матка*, *маточка*, *матиця* ‘самка бджоли’, *бедрик*, *бедрунка*, *бедрунка*, *бедруліа*, *бедруліка* ‘сонечко’, *папаружка*, *папарунка*, *папарун’ка* ‘т.с.’, *мотил’*, *мотелик*, *мотал’* ‘метелик’ тощо. Водночас у цій відносно невеликій за обсягом групі слів відбувається багато різноманітних семантичних процесів. Порівняно прозорий каузативний зв’язок назви та об’єкта дає можливість простежити загальні процеси номінації для всієї системи ентомологічних назв, що створює необхідні передумови впливу на свідоме формування сучасної наукової ентомологічної номенклатури.

Література

1. Атлас української мови : в 3 т. Київ : Наукова думка, 1984–2001.
2. Верхратський І.Г. Початки до уложення номенклатури и терминольоґії природописної, народної: У 7 т. Львів, 1864 – 1879.
3. Верхратський І.Г. Нові знадоби до номенклатури і термінольоґії природописної, народної, зібрані між людом. *Збірник математично-природописно-лікарської секції Наукового Товариства імені Шевченка*. Т. XII. Львів, 1908. С.1–84.
4. Закревська Я.В. Нариси з діалектного словотвору в ареальному аспекті. Київ: Наукова думка, 1976. 162 с.
5. Філак І. Мотивація вживання антропонімів в ентомологічній лексиці. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. 2008. Вип.12. С.198–199.
6. Франко І. Зібрання творів: у 50 т. Т.17. Київ: Наукова думка, 1979. 503 с.
7. Чирук Л. Лемківсько-західнополіські ентомологічні паралелі. *Studia Methodologica*. Тернопіль: ТНПУ, 2009. Вип. 27. С. 126–129.
8. Konovalova O. V. English and Ukrainian Entomological Nomenclature: Problems and Perspectives. EU Cross-Border Cooperation Activities and Governance of its Eastern Neighbourhood. Черкаси, 2019. С. 48–50.

References

1. Atlas ukrainiskoi movy (1984 – 2001) [Atlas of the Ukrainian language]. Kyiv: Naukova dumka. T. 1 – 3 [in Ukrainian].
2. Verhratskyi I.H. (1864 – 1879) Pochatky do ulozhennya nomenklyatury i terminologii pryrodopysnoi, narodnoi [Beginnings of nomenclature and terminology of nature and folk]. Lviv. T. 1–7 [in Ukrainian].
3. Verhratskyi I.H. (1908) Novi znadoby do nomenklyatury i terminologii pryrodopysnoi, narodnoi, zbirani mizh lyudom [New uses for the nomenclature and terminology of naturalistic, folk, collected among people]. *Zbirnyk matematychno-pryrodopysno-likarskoi sekcii Naukovoho Tovarystva imeni Shevchenka*. T. XII. Lviv. S.1–84 [in Ukrainian].
4. Zakrevska Ya.V. (1976) Narisy z dialektnoho slovotvoru v arealnomu aspekti [Essays on the dialect word-form in the areal aspect]. Kyiv: Naukova dumka. 162 s. [in Ukrainian].
5. Filak I. (2008) Motivaciya vzhyvannya antroponimiv v entomologichnyi leksyци [Motivation for the use of anthroponyms in the entomological vocabulary]. *Suchasni problemy movoznavstva ta literaturoznavstva*. Vyp.12. S.198–199 [in Ukrainian].
6. Franko I. (1979) Zibrannya tvoriv: u 50 t. [Collection of works: in 50 volumes]. T.17. Kyiv: Naukova dumka. 503 s. [in Ukrainian].
7. Chyruk L. (2009) Lemkivsko-zakhidnopoliski entomologichni paraleli. [Lemko’s and Western Polissya’s entomological parallels]. *Studia Methodologica*. Ternopil: TNPU. Vyp. 27. S. 126–129 [in Ukrainian].
8. Konovalova O.V. (2009) English and Ukrainian Entomological Nomenclature: Problems and Perspectives. EU Cross-Border Cooperation Activities and Governance of its Eastern Neighbourhood. Cherkasy. S. 48–50 [in English].

**DERIVATIVE PROCESSES IN THE SPHERE OF ENTOMOLOGICAL VOCABULARY
OF UKRAINIAN DIALECTS IN THE CARPATHIAN REGION**

Abstract. Entomological vocabulary, which refers to the names of insects, is a fascinating group of words for studying the ways objects from the natural world are named, as well as for exploring the derivative nature of these names. Within this relatively small and specialized lexical group, a series of derivative features can be observed, relating to the methods of creating new words, derivational valency, derivational resources, and derivational semantics. The methodology of linguistic geography can also be applied to study derivational processes within this lexical-semantic group.

Ukrainian dialectal word formation has a long history of study by researchers such as Ya.V. Zakrevska, K.M. Lukyanuk, Z.S. Sikorska, O.T. Zakharkiv, L.H. Yaropud, H.V. Shumytska, L.V. Dyka, H.L. Arkushyn, and O.V. Kharkivska.

However, there have been no works specifically focused on the derivation of a separate lexical group, although entomological names have been studied from the perspectives of lexicology and dialect distribution.

From the perspective of word formation, the majority of entomological names can be attributed to morphological and semantic derivational processes, with suffixation being the predominant morphological method. However, changes in the emotional-expressive nuances of suffixes often occur, transitioning them into the category of emotionally neutral. It is precisely with this derivational motivation that a series of formally diminutive formations appear in the lexical group without any emotional connotation, such as *konik*, *babka*, *svilachok*, *svershchok*, *popelytsia*, *khrushchik*, *ivanchyk*, *yanchyk*, *motelyk*, and so on. Insect names can also be formed through metaphorical transfer from other objects with various types of semantic motivation, most commonly anthropomorphic, zoomorphic, and object metaphors. Zoomorphic metaphors represent a regional peculiarities.

Keywords: dialect, Carpathian dialects, derivation, metaphor, word-formation motivation.

© Філак І., 2024 р.

Ірина Філак – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Ужгородського національного університету, Ужгород, Україна; iryna.filak@uzhnu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-002-8573-4040>

Iryna Filak – Candidate of Philology, Associate Professor of the Ukrainian Language Department, Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine; iryna.filak@uzhnu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0002-8573-4040>